

Astfel, I. Irmischer tratează problema de interes mai larg *Deutschland und die griechische Erhebung* (p. 137—150). Hr. Hristov aduce contribuții documentare și de interpretare la *Problema acaparării pământurilor obștiilor sătești și formarea cîșlicurilor și „gospodarlik”-urilor în Turcia europeană în sec. al XVIII—XIX*. O formă frecventă a luptei de clasă este studiată de Al. Matkovski în articolul *Haiducia în Macedonia în prima jumătate a sec. al XVIII-lea*. B. Primov se ocupă de influența exercitată de bogomilismul bulgar în Europa occidentală, iar M. Loos de o temă apropiată acesteia: *Ou en est la question du mouvement paulicien?* Problema datei la care s-a introdus creștinismul în Bulgaria, controversată în ultimii ani, este reluată de P. Petrov la rubrica „Discuții”, el susținând că anul creștinării bulgarilor nu ar fi nici 861 și nici 865 la care se opresc diverși specialiști antrenăți în controversă, ci creștinarea a fost efectuată, după cum demonstrează autorul, în primăvara anului 864, conform cu stipulațiile tratatului bulgaro-bizantin de la sfîrșitul anului 863.

Mai semnează diverse contribuții în acest volum: Dj. Radojčić, G. G. Litavrin, A. P. Každan, E. P. Naumov, Str. Lisev, B. Anghelov.

Noile contribuții aduse la lămurirea diverselor probleme din istoria Bulgariei și a țărilor vecine, interesul major pe care îl prezintă o serie de teme discutate, calitatea materialelor și ineditul care le caracterizează de cele mai multe ori, recomandă de la sine acest volum unui cerc larg de specialiști.

S. IANCOVICI

SLOVO. Časopis staroslovenskog Instituta u Zagrebu. Zagreb, Volumele: 13/1963, 254 p.; 14/1964, 188 p.; 15—16/1965, 374 p.

Volumele 13—16 ale revistei *Slovo*, organ al Institutului de antichități slave din Zagreb, au ca preocupare primordială problema scrisului glagolitic și a istoriei acestuia. Cele mai multe materiale privind scrierea glagolitică și monumentele ei se găsesc în ultimul volum al acestei serii (nr. 15—16), dedicat prof. Vjekoslav Stefanić, cercetător activ al manuscriselor glagolitice.

O problemă fundamentală privind istoria alfabetului glagolitic studiază Olga Nedeljković în articolul *Încă o dată despre primatul cronologic al alfabetului glagolitic* (vol. 15—16, p. 19—58), Revizuiind în mod critic argumentele aduse altă dată de G. Dobner și J. Safářík în sprijinul priorității alfabetului glagolitic față de cel chirilic și ținînd seama de rezultatele noi ale unor studii filologice, autoarea susține la rîndul ei că scrisul glagolitic a premers celui chirilic. Ea demonstrează acest fapt pe bază de argumente geografice, istorice, paleografice, filologice ș.a. Deosebit de amănunțită este argumentația formulată pe baza analizei structurii alfabetului glagolitic din punct de vedere ortografic și lingvistic. În lumina întregii argumentații, teza primatului scrisului glagolitic, deși nu este dovedită definitiv, capătă totuși mai multă putere de convingere. Autoarea nu omite să menționeze că alfabetul glagolitic a fost cunoscut și în Moldova pînă în secolul al XIX-lea (p. 21).

Nada Klajić tratează despre *Baza istorică a glagolitismului croat în secolele X și XI* (p. 225—281). Combătînd teza dominantă acum în literatura de specialitate, potrivit căreia episcopul Grgur a fost protagonistul „glagolașilor” croați (sec. X), recurgînd la o revizuire sistematică a izvoarelor istorice din sec. X—XI, autoarea formulează părerea că glagolismul nu are o bază națională croată, că scrierea glagolitică și liturgia slavă nu au constituit o armă de rezistență politică, deoarece acestea s-au propagat în afara teritoriului Croației de atunci, respectiv în Dalmația, care încă era o „temă” teritorială în cadrul Imperiului roman de răsărit.

În articolul *Theorien über den Ursprung der Glagolica* (vol. 13, p. 87—118), Thorvi Eckhardt combate părerea unor autori sovietici că anumite „semne misterioase” găsite în sudul Rusiei ar constitui prototipuri ale literelor glagolitice și că acele semne s-ar putea pune în legătură cu unele manuscrise din Herson, bătute că ar fi aparținut lui Constantin, ulterior Chiril. Legile de dezvoltare a scrisului, arată Th. Eckhardt, sprijinindu-se pe teoria lui I. Gelb, nu fac salturi, adică un alfabet nu poate lua naștere direct din logograme și ideograme, deci nici scrierea glagolitică nu poate fi pusă în legătură cu semnele nedefinite despre care vorbesc unii cercetători sovietici.